

Комфортна психологічна атмосфера в групі, врахування індивідуальних особливостей та уподобань дітей, створення можливостей для розкриття та реалізації музичних здібностей для кожного, залучення батьків для організації концертно-виконавської діяльності дітей стануть запорукою розвитку музично обдарованих дітей.

Подальшого вивчення потребують питання діагностики музичної обдарованості дітей та розробка методики розвитку музично обдарованих дошкільників в умовах закладу дошкільної освіти.

Література

1. Барановська І., Чернятинська Н. Інноваційні підходи розвитку творчої обдарованості дітей у позашкільних закладах освіти. Освітологічний дискурс. Електронне наукове фахове видання. № 3-4- (26-27).С. 206 – 219. URL: <http://93.183.203.244:80/xmlui/handle/123456789/4588>
2. Гончаренко С.Український педагогічний словник URL: <https://lib.iitta.gov.ua/> с. 235
3. Лазарович Н, Обдарованість у дошкільному віці: навчально-методичний посібник. Берегово, 2009. С. 17. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/2536.pdf>
4. Мозгальова Н., Герасимова І. Обдаровані діти: виявлення, навчання, розвиток. Збірник наукових праць. Частина 1. Випуск 26 (1-2019) URL:<http://pedosv.kpnu.edu.ua> › article › viewwnload/167352/166938
5. Моляко В.О. Актуальні соціально-психологічні аспекти проблеми обдарованості. Обдарована дитина. 1998. № 2. С.3-6.
6. Моляко В.О. Чи можна навчити творчості. Обдарована дитина. 1999. №3. С.2-4.
7. Музична обдарованість та її розвиток. URL: <http://Studentam.net.ua>
8. Проскура О.В. Обдаровані діти. Дошкільне виховання. 1992. № 2-3. С.4-5.
9. Годосієнко Н. Л., Граб О. Д. Педагогічний потенціал мистецтва в процесі формування естетичного сприймання у молодших школярів. Topical issues of the development of modern science : зб. матер. Міжнародної наук.-практ. конф. Софія, 2019, С. 133–135.
10. Lazarenko N. Brovchak L., Starovoit L. The development of musical intelligence in junior schoolchildren during the lessons of the artistic cycle. SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION. Proceedings of the International Scientific Conference. Volume IV, May 24-25, 2019. P.422-439

Я.Єрмошкіна,

здобувач ОС «магістр»

Вінницького державного педагогічного
Університету імені Михайла Коцюбинського

Y.Yermoshkina,

master's student,

Vinnitsia Mykhailo Kotsubynsky

State Pedagogical University

ДІЯЛЬНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ ЯК АКТОРА

ACTIVITY OF THE TEACHER AS AN ACTOR

Анотація. У статті описуються зв'язок між діяльністю вчителя та актора, а також розкрито цінність театральної педагогіки для професійного зростання педагога; виокремлено ознаки творчості як основи педагогічної діяльності, а також

окреслено умови їх виникнення; розглянуто структура театральної педагогіки як основи творчого педагогічного процесу.

Abstract. *The article describes the connection between the activities of a teacher and an actor, and also reveals the value of theater pedagogy for the professional growth of a teacher; the signs of creativity as the basis of pedagogical activity are singled out, as well as the conditions of their occurrence are outlined; the structure of theater pedagogy as the basis of the creative pedagogical process is considered.*

Ключові слова: *театральна педагогіка, педагогічна техніка, акторські здібності, діяльність, педагогічна творчість.*

Key words: *theater pedagogy, pedagogical technique, acting abilities, activity, pedagogical creativity.*

Сьогодні, в умовах дистанційного навчання, однією з провідних тенденцій розвитку освіти виступає технологізація, де сучасна педагогічна діяльність нерідко представляється як чітко спланований, технологічний, результативний процес [1, с.125]. Проте не забуваймо, що професія вчителя є творчою, адже це зумовлено специфікою навчальної діяльності, тобто «широким» спілкуванням між різними поколіннями (учні з дорослими вчителями, вчителі – з молодим поколінням). Як зазначають вчителі-практики, кожен новий клас відрізняється від попереднього, батьківський колектив теж є абсолютно несхожим. Тоді виникає питання, «Чи може вчитель початкових класів жити за аксіомати, алгоритмами прописаними у підручниках, методичних рекомендаціях тощо?». Однозначна відповідь - ні. Вчитель завжди повинен розвиватися, удосконалюватися, самовдосконалюватися, самотужки підбирати «ключі» до кожної дитини. А це уже є педагогічною майстерністю. Саме з її допомогою здійснюється взаємовплив двох рівноправних суб'єктів — учителя й учня. Щоб цей взаємовплив був ефективним, у вчителя і учня мають переважати позитивні емоції як показник людяності, гуманності, творчості, а відтак працездатності та її результативності. Цей аспект педагогічної професії має схожість із мистецтвом, що завжди поєднує талант і майстерність.

Педагогічне мистецтво нерідко ототожнюють з театром одного актора. І це має реальне підґрунтя. Тому для педагога важливо усвідомити принципи театральної дії, її закони. В цьому може добре прислужитися система К. С. Станіславського, який розглядає органічну природу театральної творчості через природу людини-творця, актора. У ній уперше вирішується питання свідомого оволодіння підсвідомим, довільним процесом творчості, виявом таланту особистості в діяльності. Система Станіславського — наука не тільки про акторську творчість, а й про те, як, спираючись на об'єктивні закони, плекати, розвивати, збагачувати різні здібності, й не лише сценічні. Вона — важливий засіб підвищення коефіцієнта корисної дії у творчій діяльності [2, с. 157].

Так К.С.Станіславський стверджував, що талант комбінує у собі різні творчі якості. Це і музикальність, сценічність, пам'ять, темперамент, фантазія, уява, відчуття ритму та темпу, міміка, лінії тіла, пластика, що є так необхідні для професії учителя.

В.В.Немирович-Данченко, наголошував, що дикція, пластичність, краса жестів, смак, особлива привабливість – є мистецтвом актора. Яскравим прикладом діяльності вчителя як актора був А.С.Макаренко, який мав літературні, акторські, музичні, художні та педагогічні якості. Він умів володіти своїм голосом, мімікою, жестами та керувати собою [1, с.112].

Педагогічну діяльність заведено вважати творчою галуззю, бо в ній існують своєрідні риси, властиві тільки їй. У ній зафіксовано закономірності та характерні особливості учасників даної діяльності. Особливості репродуктивних і творчих якостей дії особистості виявляються в ситуації, коли людині необхідно вирішити якийсь завдання: навчальну, ігрову або виробничу [3].

Головною проблемою, яка може бути перешкодою для прояву творчих здібностей, є те, що в таких ситуаціях людина покладається на вже наявні знання щодо розв'язання конкретної проблеми. Запорука успіху полягає в тому, щоб педагог зміг налагодити взаємозв'язок між наявним рішенням та своїм особистим досвідом, який закладений глибоко в проблемі й, здавалося б, нічого спільного не має з цією ситуацією. Для цього необхідний споконвічно творчий підхід до розв'язання професійної проблеми. Театральна педагогіка має на увазі відносну свободу дій, тому при вмінні креативно мислити, творчо підходити до вирішення складнощів педагог зможе вирішити практично будь-яке проблемне завдання.

Театральна педагогічна діяльність вимагає від вчителя високого ступеня активності, здатності керувати, а також умінь організовувати, контролювати, оцінювати свою власну поведінку у зв'язку з педагогічними завданнями. Отже, педагогічна діяльність – це процес безперервної творчості.

Театральна педагогіка — це не лише спеціальна професійна дисципліна творчих ЗВО та не окремі прийоми одного з напрямків освітньої галузі «Мистецтво», а цілісна система освіти, яскравими представниками якої є лідери як професійної театральної школи (П. Н. Фоменко, О. П. Табаков, С. В. Женовач та інших), і загальної освіти (Є. О. Ямбург, С. З. Казарновський, О. Н. Тубельський та інших.).

Театральна педагогіка – це система освіти, організована за законами імпровізаційної гри та справжньої продуктивної дії, що протікає у захопливій для учасників запропонованих обставин, у спільній колективній творчості вчителів та учнів, що сприяє осягненню явищ навколишнього світу через занурення та проживання в образах та дає сукупність цілісних людині, його ролі в житті суспільства, його відносинах з навколишнім світом, його діяльності, про його думки та почуття, моральні та естетичні ідеали.

Театральна педагогіка є частиною педагогіки мистецтва. Вирізняють дві основні тенденції розуміння цього явища: вузьке – це педагогіка, що реалізується під час уроків мистецтва (образотворче мистецтво, музика, світова художня культура, театр тощо. буд.); і ширше – педагогіка, яка спирається на цілісне мислення та практики проживання змісту освіти в будь-яких предметних областях.

Педагогіка мистецтва реалізується через створення відкритого творчого освітнього середовища. У художньо-творчому освітньому середовищі є те, що ініціює

рух до образу: це завжди запитальне та проблематичне середовище. Роль педагога, який ініціює середовище, полягає в тому, щоб оголити, гранично загострити та актуалізувати питання для всіх учасників події. При цьому педагог не може «мислити себе» носієм справжньої відповіді, бо щоразу знову шукає живе розуміння. Саме таке середовище ініціює нескінченний ланцюг питань, а тим самим і процес безперервності освіти.

Педагогічна творчість має спиратися на високу професійно-педагогічну компетентність педагога [4; 6]. Сучасному вчителю необхідно вміти знаходити спільну мову з учнями, зацікавити й, тим самим, спрямувати їхню діяльність у творче річище. Практичний досвід показує, що учні переносять на предмет (тобто люблять його чи ні) своє ставлення до вчителя, який його викладає. Дуже часто трапляється так, що вчитель-предметник – є високим спеціалістом у своїй галузі, наприклад, сильний математик, але не володіє досконало педагогічною та театральною майстерністю, тобто не вміє доступно пояснити матеріал, і діти втрачають інтерес до цієї дисципліни.

Принципи театральної педагогіки добре проглядаються в описах методики «Режисури та педагогіки кореня» С. В. Клубкова. Один з основних — це принцип цілісності, який враховують не лише при побудові театральних вправ тренінгу, а й для будь-якої системи завдань, спрямованих на розвиток особистості, оскільки елементи живої природної системи тісно взаємопов'язані, не існують та не функціонують окремо один від одного. З принципу цілісності логічно випливає принцип «зерна», тобто у першій і простій вправі, як і зерні, закладена вся Система, її елементи й закони, а подальші вправи — їх розвиток. Таким чином, тренінг – це вивчення живої цілісної системи у розвитку. Від простого, але цілісного живого, до складного цілісного живого. Розвиток це нескінченно.

Перенесення цього принципу на освітню систему дозволяє розв'язати проблему мозаїчності картини світу, що складається у дитини у процесі навчання, її відірваності від реального життя, збереження цілісності світогляду кожному етапі його розвитку. Вже зараз можна побачити, як застосування цих принципів впливає ставлення дітей до навчання, посилюючи мотивацію, сприяючи формуванню цілісної збалансованої особистості.

Шлях ініціації творчого підходу має особливу природу. Це шлях творчого пошуку, відкриттів, тому дуже важливо, щоб він розпочинався у тій галузі, де немає критеріїв оцінки, де ніщо не обмежує свободи фантазії та творчості. Обмеження цієї свободи повинні з'являтися поступово, як запропоновані обставини, як проблеми, які треба вирішити, як труднощі, які треба подолати, а не як заборони. Тоді освоєння компетенцій відбувається як наслідок власного відкриття, а чи не як готова, кимось певна даність. При цьому учні включаються емоційно, розумово, фізично – усією істотою своєї особистості у процес проживання творчого пошуку. У цьому випадку ми можемо є сумніватися у міцності отриманих відкриттів, оскільки вони відразу закріплюються, стаючи основою базових компетенцій.

Для театральної педагогіки у школі характерні також принципи: продуктивної дії; продуктивного партнерського спілкування; подієвої виразності освітнього процесу; ігрової імпровізаційності; змістовного розмаїття мізансцен освітньої діяльності; первинності невербальних засобів вираження; зміни ролевих позицій учня та вчителя; делегування значних ролей освітнього процесу (носія інформації, носія ідей, суддівства і т. д.) учнівському колективу та ін.

Дослідники виділяють такі основні форми театральної педагогіки у школі:

- шкільний театр;
- школи із театральними класами;
- школи із театальною атмосферою;
- центр дитячої творчості – театр;
- театральна школа мистецтв;
- дитячі глядацькі клуби при професійних театрах;
- інтеграція предметів гуманітарного циклу та освітньої галузі «Мистецтво» на основі театральної роботи та театально-педагогічних методів;
- впровадження методів театральної педагогіки в роботу вчителів початкових класів на всіх уроках, у виховній та позаурочній діяльності;
- точкове застосування методів театральної педагогіки на різних уроках загальноосвітнього циклу в початковій, середній та старшій ланці [4, с. 56].

Шкільна театральна педагогіка передбачає систему роботи з дітьми, що включає різні форми і методи урочної та позаурочної діяльності в рамках загальної й додаткової освіти. Це методи театральної педагогіки, що впроваджуються безпосередньо у загальноосвітні уроки, класний годинник, профорієнтаційна робота, позаурочна діяльність; уроки театру та глядацької культури; відвідування, перегляди та обговорення вистав (дитячих та професійних колективів); театральні ігри, тренінги; постановки вистав, інсценувань, етюдів, мініатюр; участь у фестивалях та творчих таборах. Розмаїття форм і методів театральної роботи з дітьми, об'єднане поняттям шкільної театральної педагогіки, покликане вирішувати освітні, виховні та розвивальні завдання, притаманні педагогічній практиці [7, с. 5].

Отже, учитель повинен досконало володіти педагогічним мистецтвом, елементами акторської майстерності, адже він проектує уроки (виступає сценаристом), організовує його (виступає у ролі режисера) та проводить урок, тобто виконує головну роль. Саме тому вчитель повинен бути обізнаний із законами організації театралізованої діяльності та його принципами, а також активно долучатися до різних видів неформальної освіти, щоб розширювати свої знання та відшліфувати уже сформовані компетентності у професійній майстерності.

Література

1. Бальме К. Вступ до театрознавства. Львів: ВНТЛ-Класика. 2008. 269 с.
2. Бевзюк-Волошина Л.А. Театр і реальність. Просторова дезорієнтація глядача. Науковий вісник «Курбасівські читання»(НЦТМ ім. Леся Курбаса). Київ. 2014. 9. 157–171.
3. Клековкін О. Ю. Театр при століку. *Методологія театрознавства: Подорожній щоденник* / ПСМ НАМ України. Київ: Фенікс, 2013. 432 с.

4. Педагогічна майстерність: Підручник / І.А.Зязюн, Л.В.Крамущенко, І.Ф.Кривонос та ін; За ред. І.А.Зязюна. 3-тє вид., допов. і переробл. Київ: СПД Богданова А.М., 2008. 376 с.
5. Л.П.Стихун, Н.В.Стихун Використання елементів театрального мистецтва у сучасній педагогічній практиці загальноосвітніх шкіл. *Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету*. Випуск 8 (51), 2014
6. Переухенко ГЛ. Використання методів театральної педагогіки в процесі оволодіння основами педагогічної майстерності. *Наукові записки*. Випуск 32. Частина II. Кіровоград: РВЦКДПУ ім. В. Винниченка, 2001.- 126 с.
7. Сафарян С. Театральна педагогіка – шлях до формування педагогічної майстерності. *Заступник директора школи*. 2014.№9. 4-13.

Ю. Задорожна,
здобувач ступеня вищої освіти «магістр»
Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського
Y. Zadorozhna,
master'sstudent
Vinnytsia Mykhailo Kotsubynsky State
Pedagogical University

НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ЗАСОБИ НАВЧАННЯ У МИСТЕЦЬКІЙ ОСВІТІ: ВИХОВНЕ І РОЗВИВАЛЬНЕ ЗНАЧЕННЯ КАЗКИ

THE LATEST TECHNOLOGIES AND TEACHING TOOLS IN ART EDUCATION: THEORY AND PRACTICE

***Анотація.** У статті розкрито сутність понять «мистецька освіта», народна казка, «художньо-педагогічна технологія», «інноваційна педагогічна діяльність». Розглянуто зміст інноваційної підготовки майбутніх педагогів до занять з мистецтва. Запропоновано інноваційні художньо-педагогічні технології, казкотерапія, спрямовані на активізацію креативності дітей у дошкільному та молодшому шкільному віці; розуміння й пізнання оточуючого світу через уявні образи в старших класах.*

***Abstract.** The article reveals the essence of the concepts "art education", "pedagogical technology", "innovative pedagogical activity of future teachers"; the content of the innovative training of future teachers is considered. Innovative pedagogical technologies aimed at activating students' creativity in art lessons are proposed.*

***Ключові слова:** інновації, інтерактивне навчання, українська народна казка, мистецька освіта, мистецтво, розвивальне навчання.*

***Key words:** art education, innovation, art, developmental learning, interactive learning.*